

มุมมองและการดำเนินการแหวกวงล้อมของจีนต่อยุทธศาสตร์ อินโด-แปซิฟิก

China's Perspectives and Reactions towards Indo-Pacific Strategy

ศิริลักษณ์ ตันตยกุล¹

Sirilucksm Tantayakul¹

chenyulan@hotmail.com

Received: 24/10/68 Revised: 09/12/68 Accepted: 09/12/68

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาพัฒนาการของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกภายใต้การผลักดันของสหรัฐฯและชาติพันธมิตร (2) ศึกษามุมมองและท่าทีของจีนต่อยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (3) ศึกษาการดำเนินการแหวกวงล้อมของจีนต่อยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่มีเป้าหมายปิดล้อมจีนเชิงยุทธศาสตร์ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร โดยใช้วิธีศึกษาแบบพรรณนาและวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่าภายใต้ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐฯ ที่ประกาศในปี ค.ศ. 2017 ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกเป็นมาตรการหลักอย่างหนึ่งในการพยายามสกัดกั้นอิทธิพลของจีน การดำเนินยุทธศาสตร์ดังกล่าวสหรัฐฯ ได้อาศัยความร่วมมือของชาติพันธมิตรในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ได้แก่ ญี่ปุ่น อินเดีย และออสเตรเลีย สกัดกั้นอิทธิพลของจีน รวมทั้งใช้เครื่องมือการเจรจาความร่วมมือทางเศรษฐกิจอินโด-แปซิฟิก

¹ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

สร้างความร่วมมือผ่านกรอบพหุภาคีต่าง ๆ ในการลดทอนอิทธิพลของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียง และเพื่อรักษาความเป็นผู้นำโลกของสหรัฐฯ

การศึกษามุมมองและท่าทีของจีนต่อยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกพบว่า มีมุมมองและท่าที 4 ประการ ได้แก่ (1) มุมมองแบบเฉยเมยของผู้นำด้านการต่างประเทศของจีน (2) มุมมองการสกัดกั้น/ปิดล้อมจีนของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (3) มุมมองการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์เปรียบเทียบกับนาโต้และสงครามเย็น (4) มุมมองการก่อรูปเชิงสถาบันและการจินตนาการภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกในการแหวกวงล้อมของจีนต่อยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่มีเป้าหมายปิดล้อมจีนเชิงยุทธศาสตร์นั้น ผลการศึกษารูปได้ว่าจีนดำเนินนโยบายทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับทวีปภาคี ในระดับโลกจีนผลักดันแนวคิดความริเริ่มระดับโลกและการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของโครงการความริเริ่มแถบเศรษฐกิจและเส้นทางสายไหม (BRI) ในระดับภูมิภาค จีนยืนหยัดในนโยบายต่อกรอบความร่วมมือในบริบทเอเชีย-แปซิฟิกและส่งเสริมความเป็นแกนกลางของอาเซียน ในการปรับความสัมพันธ์ทวีปภาคีกับ อินเดีย ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย จีนมีนโยบายแสวงหาร่วมมือกับพันธมิตรที่ใกล้ชิดของสหรัฐฯ พยายามเปลี่ยนฝ่ายตรงข้ามมาเป็นมิตร (cooptation) ขณะที่สหรัฐฯ ในยุคไบเดนใช้การดำเนินการแบบ “กึ่งปิดล้อม กึ่งปฏิสัมพันธ์กับจีน” ผู้นำจีนพยายามปรับความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ เพื่อหลีกเลี่ยงวิกฤตการณ์และหาทางหลีกเลี่ยงกับดักชูซิเดสตรา (Thucydides trap) รวมทั้งหลีกเลี่ยงการหวนคืนสู่สงครามเย็น

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก, มุมมองของจีน, การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์

Abstract

In this research entitled “China's Perspectives and Reactions towards Indo-Pacific Strategy,” the researcher studies (1) the formation of the Indo-Pacific strategy by the United States and regional allies (2) China's perspectives and attitudes towards the Indo-Pacific strategy. (3) China's reaction to the Indo-Pacific strategy understood as a U.S.-led containment strategy against China. This research is qualitative research consisting of documentary research using descriptive and analytical study methods. The research found that under the United States National Security Strategy announced in 2017, the Indo-Pacific Strategy is one of the main measures to contain China. By implementing this strategy, the United States has focused on dialogues with key regional allies including Japan, India and Australia. The United States and allies employ the Indo-Pacific Economic Cooperation Framework and multilateral frameworks to reduce China's influence in East Asia and maintain the U.S. liberal hegemonic power.

China's perspectives and attitudes towards the Indo-Pacific strategy are as follows (1) the ignorant view of Chinese leaders (2) the perspective of China's containment strategy; (3) the perspective of geopolitical competition comparing with NATO and Cold War (4) the perspective on institutional formation and imagination of the Indo-Pacific region. China's reactions towards the Indo-Pacific strategy are at the global, regional and

bilateral levels. At the global level, China has been promoting Global Development Initiatives and improve the image of the Belt and Road Initiative (BRI). At the regional level, China strongly promotes cooperation in the Asia-Pacific framework and supporting the centrality of ASEAN. In adjusting bilateral relations with India, Japan and Australia, China has the so-called cooptation policy of seeking cooperation with close allies of the United States. Since Biden government has implemented “semi-containment, semi-interaction” with China, the United States – China relations can be improved to avert crises and find ways to avoid the Thucydides trap as well as a return to Cold War era.

Keywords: Indo-Pacific Strategy, China’s Perspectives, Geopolitical competition

บทนำ

การแข่งขันอิทธิพลระหว่างสหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นเกมการเมืองระหว่างประเทศที่ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะการขึ้นมามีอำนาจทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการทหารของจีน ช่วงต้นศตวรรษที่ 21 กลายเป็นภัยคุกคามผลประโยชน์ความยิ่งใหญ่ของสหรัฐฯ บนเวทีโลก และเป็นสิ่งที่สหรัฐฯมีความหวาดระแวงอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศภายใต้การริเริ่มของจีน เช่น ข้อริเริ่มแถบเศรษฐกิจและเส้นทางสายไหม (Belt and Road Initiatives: BRI) ที่ทำหายนการวาง

ระเบียบโลกแบบเสรีนิยมของสหรัฐฯ จึงนำไปสู่นโยบายการหวนคืนความสนใจมาที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของจีน (Campbell & Andrews, 2013; He & Li, 2020) นับตั้งแต่การดำเนินนโยบายการหวนมาปักหมุดเอเชียของประธานาธิบดีโอบามา การทำสงครามการค้าและสงครามเทคโนโลยีกับจีน การถ่วงดุลอำนาจและพยายามปิดล้อมจีนด้วยยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ และได้ดำเนินนโยบายต่อเนื่องโดยประธานาธิบดีโจ ไบเดน ซึ่งประกาศนโยบายอเมริกากลับมาแล้วโดยให้ความสำคัญกับชาติพันธมิตรและอาเซียน ดังจะเห็นได้จากการเชิญประเทศสมาชิกอาเซียนไปประชุมสุดยอดสหรัฐฯ-อาเซียน เมื่อวันที่ 12-13 พฤษภาคม ค.ศ. 2022

ตามแนวคิดทางภูมิศาสตร์ คำว่า 'อินโด-แปซิฟิก' มีมานานหลายทศวรรษ แต่แนวคิดเชิงยุทธศาสตร์นั้นได้กำหนดขึ้นจากนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และอินเดีย 'อินโด-แปซิฟิก ที่เสรีและเปิดกว้าง' (Free and Open Indo-Pacific) กลายเป็นคำศัพท์พาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ซึ่งประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์กล่าวคำนี้ซ้ำๆ ระหว่างการเดินทางเยือนเอเชียในฐานะประธานาธิบดีสหรัฐฯ ในช่วงปลายปี ค.ศ. 2017 ในยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐฯ (National Security Strategy) เผยแพร่เมื่อเดือนธันวาคม 2017 'อินโด-แปซิฟิก' ถูกกล่าวถึงสิบเอ็ดครั้งในขณะที่คำว่า "เอเชีย-แปซิฟิก" ที่แพร่หลายก่อนหน้านี้แทบไม่มีการกล่าวถึงแต่อย่างใด และในเดือนมิถุนายน 2018 กองทัพเรือสหรัฐฯ ได้เปลี่ยนชื่อหน่วยบัญชาการแปซิฟิกเป็นหน่วยบัญชาการอินโด-แปซิฟิก สะท้อนถึงท่าทีเชิงยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ที่ชัดเจนต่อการกำหนดยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (Malik, 2018) ในเดือนมิถุนายน 2019 สหรัฐฯ ได้เผยแพร่รายงานยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก และอาเซียนได้จัดทำ

มุมมองอาเซียนเกี่ยวกับอินโด-แปซิฟิกในการประชุมสุดยอดประจำปี ดังคำกล่าวของนักวิจารณ์ทางการเมืองว่า 'เอเชีย-แปซิฟิกเป็นศตวรรษที่ผ่านมา... เราอาศัยอยู่ในอินโด-แปซิฟิก (Tyler, 2019)

ปรากฏการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศจากยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐฯและพันธมิตร ซึ่งมีเป้าหมายในการสกัดกั้นอิทธิพลของจีนนำไปสู่ข้อถกเถียงในเชิงวิชาการในประเด็น “สงครามเย็นรอบใหม่” ภายใต้บรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศที่ทวีความตึงเครียดจากสงครามรัสเซีย-ยูเครนและท่าทีของอาเซียนที่ไม่อยากหวนคืนกลับสู่สภาวะการณสงครามเย็นอันเป็นเกมความขัดแย้งของชาติมหาอำนาจ ในมุมมองของจีนซึ่งหวั่นเกรงต่อการถูกปิดล้อมโดยสหรัฐฯ และพันธมิตร จึงได้ออกเอกสารสมุดปกขาว เรื่อง “China’s Policies on Asia-Pacific Security Cooperation” และเผยแพร่เมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 2017 โดยกล่าวถึงการดำเนินนโยบายของจีนต่อความร่วมมือด้านความมั่นคงในเอเชีย-แปซิฟิก อันเป็นแนวนโยบายทางยุทธศาสตร์ที่จีนได้ประกาศต่อนานาชาติเพื่อแสดงเจตนากรณีในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ รวมทั้งหวั่นเกรงสถานการณ์ความมั่นคงของภูมิภาค ที่อาจส่งผลกระทบต่อข้อริเริ่มแถบเศรษฐกิจและเส้นทางสายไหมที่จีนพยายามผลักดันเพื่อสร้างประชาคมร่วมชะตากรรมและการพัฒนาร่วมกันกับประเทศที่มีเป้าหมายและยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สอดคล้องกับจีน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาค้นคว้า เพื่อตอบคำถามว่าจีนมีมุมมองและการดำเนินการอย่างไรในการแสวงวงล้อมยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐฯและชาติพันธมิตรที่ใกล้ชิดภายใต้บริบทของสภาวะการณ์

สงครามเย็นรอบใหม่ที่กำลังจะก่อตัวขึ้น ท่ามกลางความตึงเครียดทางเศรษฐกิจ
วิกฤตโควิด-19 และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาพัฒนาการของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกภายใต้การผลักดัน
ของสหรัฐฯและชาติพันธมิตร
2. ศึกษามุมมองและท่าทีของจีนต่อยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก
3. ศึกษาการดำเนินการแหวกวงล้อมของจีนต่อยุทธศาสตร์อินโด-
แปซิฟิกที่มีเป้าหมายปิดล้อมจีนเชิงยุทธศาสตร์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (documentary research) ข้อมูลของงานวิจัยนี้ประกอบด้วยข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นต้น (primary sources) ซึ่งได้แก่ เอกสารรายงานที่พิมพ์เผยแพร่อย่างเป็นทางการของรัฐบาล แถลงการณ์และคำปราศรัย และเอกสารชั้นรอง (secondary sources) ประกอบด้วยหนังสือบทความ วารสาร สิ่งพิมพ์ วิทยานิพนธ์ สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ภาษาอังกฤษที่เผยแพร่ในฐานข้อมูล google scholar สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ภาษาจีนที่เผยแพร่ในฐานข้อมูล CNKI

ในการวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยนี้ใช้วิธีศึกษาแบบพรรณนาและวิเคราะห์ (descriptive and analytical methods) และการวิเคราะห์จากเอกสาร (documentary research)

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. ภายใต้ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐฯ (National Security Strategy of the United States of America – NSS) ที่ประกาศในปี ค.ศ. 2017 ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกเป็นมาตรการหลักอย่างหนึ่งในการพยายามสกัดกั้นอิทธิพลของจีน และเป็นแนวคิดที่สหรัฐฯ มุ่งเผยแพร่และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและจริงจัง รวมทั้งดำเนินการทำสงครามการค้าและการสกัดกั้นเงินทางเทคโนโลยีต่างๆ ตามรายงานยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐฯ (National Security Strategy) ค.ศ. 2017 ได้ระบุชัดเจนว่าจีนเป็น “คู่แข่งเชิงยุทธศาสตร์” ของสหรัฐฯ เนื่องจากจีนท้าทายอำนาจ อิทธิพล และผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐฯ ในการสกัดกั้นการผงาดของจีนนั้น สอดคล้องกับแนวคิดสังคมนิยมเชิงรับ (Defensive Realism) ซึ่งมองว่าหากรัฐใดรัฐหนึ่งมีอำนาจเพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัดจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการกระจายตัวเชิงอำนาจโครงสร้างอำนาจ (distribution of power) ในระบบโลกจะมีความเปลี่ยนแปลงเกิดสภาวะที่ไม่สมดุลเชิงอำนาจ นำมาซึ่งการถ่วงดุลอำนาจ (balance of power) โดยประเทศมหาอำนาจอื่นๆจะร่วมมือเพื่อถ่วงดุลประเทศที่มีอำนาจเพิ่มขึ้น (Waltz, 1979, p.103-105; กิตติ ประเสริฐสุข, 2561, หน้า 10) โดยการดำเนินยุทธศาสตร์ดังกล่าวสหรัฐฯ ได้อาศัยความร่วมมือของชาติพันธมิตรเพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของจีน โดยเฉพาะพันธมิตรหลักของสหรัฐฯ ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ได้แก่ ญี่ปุ่น อินเดีย และออสเตรเลีย ซึ่งมีผลประโยชน์ร่วมกับสหรัฐฯ ในการสกัดกั้นอิทธิพลของจีนในภูมิภาค

การอภิปรายผลเกี่ยวกับแนวคิดยุทธศาสตร์ (strategy) มีรากศัพท์เป็นคำจากภาษากรีกโบราณ คือ คำว่า “strategia” หรือ “strategos” หมายถึง “ศิลปะและศาสตร์ในการบัญชาการกองทัพและเป็นศัพท์ดั้งเดิมที่ทหารใช้ในวงการทหาร” ความหมายคำว่า “strategy” หมายถึง “ศิลปะของการใช้กลยุทธ์เป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของสงคราม” (Clausewitz, 1984, p. 177) แม้ในการคิดเชิงยุทธศาสตร์หรือกำหนดยุทธศาสตร์ขึ้นมาเพื่อรับมือกับสิ่งที่ยังไม่รู้ (the unknowable) ในอนาคต ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐฯ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของยุทธศาสตร์ที่ทรงประสิทธิผลในประเด็นของวัตถุประสงค์ชัดเจน ที่จะทำให้เกิดความต่อเนื่องและมีความเป็นปึกแผ่น ดังนั้นจะต้องมีความชัดเจนและเป็นที่เข้าใจได้ หากบรรลุผลแล้วจะสามารถดำรงความคงอยู่และมีเอกลักษณ์เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง รวมทั้งความเป็นผู้นำที่แสวงหาความร่วมมือและให้คำมั่นสัญญา (Mintzberg & Quinn, 1996, p.9-10) อย่างไรก็ตาม ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกอาจจะต้องเผชิญกับปัญหาความสอดคล้องกับค่านิยมของประชากรโลก ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากบริบทในสภาพของสงครามเย็น ทั้งนี้เนื่องจากประชากรโลกหันมาสนใจกับปัญหาการแก้ปัญหาความยากจน ปัญหาสิ่งแวดล้อม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอารยธรรม แทนที่การต่อสู้กันทางอุดมการณ์แบบสงครามเย็น

ในมุมมองการศึกษานโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ผลการศึกษาพัฒนาการยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐฯ จะเห็นได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของสหรัฐฯ พยายามหวนคืนกลับสู่บทบาทบนเวทีโลก ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของนโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ ได้แก่ การผสมผสานระหว่างการเป็นนักปฏิบัตินิยมเข้ากับอุดมการณ์แห่งรัฐในอุดมคติ ดังที่ วิลเลียม แบริดลีย์ (William Bradley)

ได้กล่าวไว้ว่า ในด้านหนึ่งนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ตอบสนองบทบาทตามแบบแผนของรัฐชาติ คือ การรักษาและเพิ่มพูนผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในเวทีโลก ขณะเดียวกันสหรัฐฯ มีแผนที่จะปฏิรูประบบระหว่างประเทศให้มีลักษณะใกล้เคียงสอดคล้องกับระบบความคิดของสหรัฐฯ เป็นอย่างมาก (จูลซีฟ ชินวรโรณ, 2544) สอดคล้องกับ เกลนน์ แฮสเต็ดท์ (Hastedt, 2003) ได้ศึกษานโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ในประเด็นภัยคุกคามที่มีต่อผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ ในฐานะชาติมหาอำนาจ สหรัฐฯ มีเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ มีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมระหว่างประเทศ โดยแนวคิดในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ตั้งอยู่ในกรอบความคิดหลักสำคัญสองประการ ได้แก่ แนวคิดสันโดษนิยม (Isolationism) ที่แยกตัวออกจากกิจการโลกและมุ่งปกป้องผลประโยชน์ของสหรัฐฯ เป็นหลัก และแนวทางการดำเนินนโยบายแบบนานาชาตินิยม (Internationalism) ที่เน้นความร่วมมือและการปฏิสัมพันธ์กับนานาชาติ ประเทศ เช่น การดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกเพื่อรับมือกับการผงาดของจีนที่เป็นภัยคุกคามของสหรัฐฯ และประเทศพันธมิตรภายใต้อุดมการณ์เสรีนิยม

ผลการศึกษาสอดคล้องกับการสัมมนาออนไลน์เรื่องนโยบายต่างประเทศไบเดน: ผลกระทบต่อโลกและไทย เมื่อวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 2021 จัดโดย คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สมาคมอเมริกาศึกษาในประเทศไทย และสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย มุมมองของศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร เทพชาตรี แสดงความคิดเห็นและอภิปรายไว้ว่า เมื่อจีนผงาดขึ้นมาด้วยการเติบโตทางเศรษฐกิจ ในขณะที่สหรัฐฯ ยังต้องการเป็นผู้นำบนเวทีโลก การดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกเพื่อสกัดกั้นจีนในยุคของประธานาธิบดีไบเดนอาจจะนำไปสู่การเกิดสงครามเย็นรอบใหม่หรือสงครามเย็น

ภาคสอง นำไปสู่ยุทธศาสตร์สำคัญของไบเดน คือ การกึ่งปิดล้อมจีนและกึ่งปฏิสัมพันธ์กับจีน รวมทั้งหาพันธมิตรเพื่อต่อสู้กับจีนบนเวทีระหว่างประเทศ ทั้งนี้สงครามเย็นในยุคของประธานาธิบดีไบเดนอาจแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

1) สงครามเย็นด้านความมั่นคง โดยเฉพาะการคองกองกำลังทหารสหรัฐฯ และพันธมิตรในการปิดล้อมจีนอย่างหลวมๆ การขายอาวุธให้กับชาติพันธมิตร การพัฒนาฐานทัพเรือ และการเตรียมพร้อมเผชิญหน้ากับจีนในทะเลจีนใต้ รวมทั้งสร้างความร่วมมือในการปิดล้อมจีน

2) สงครามเย็นด้านเศรษฐกิจ เช่น การปิดล้อมจีนทางเศรษฐกิจ มาตรการกีดกันทางเศรษฐกิจการค้า ซึ่งอาจน้อยกว่าสงครามการค้าในยุคของทรัมป์ นอกจากนี้ยังดำเนินยุทธศาสตร์สกัดกั้น BRI ของจีน

3) สงครามเย็นด้านเทคโนโลยี สหรัฐฯเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีมานาน แต่จีนมีเทคโนโลยีใหม่ๆและมาแรง เช่น หัวเว่ย 5G ดังนั้นสหรัฐฯจะต้องสกัดกั้นเทคโนโลยีของจีนด้วย หรือสงครามเย็นดิจิทัล (digital cold war) เช่นการแบนบริษัทหัวเว่ยและบีบพันธมิตรของตนให้เลิกใช้เครือข่าย 5G ของโนเกีย อีริคสัน ซัมซุง แทนหัวเว่ย

4) สงครามเย็นด้านวัฒนธรรม เช่น ประชาธิปไตยซึ่งเป็นจุดอ่อนที่สุดของจีน และสหรัฐฯยุคไบเดนเน้นมากที่สุดกับจีน (ข้อมูลจาก Facebook คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง วันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 2021)

ในประเด็นเป้าหมายของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่มุ่งสกัดกั้นอิทธิพลของจีน มุมมองของนักวิชาการจีนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เช่น ศาสตราจารย์หยางเป่าหยุน ได้ให้สัมภาษณ์กับสำนักข่าวซินหัวของจีนสรุปได้ว่ายุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกเป็นการออกแบบเชิงยุทธศาสตร์ที่มุ่งเข้าไปที่ประเทศ

จีน คือการสร้างสภาพแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของ สหรัฐฯ ในการยับยั้งจีนและรักษาอำนาจของสหรัฐฯ เพื่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ซึ่งไม่เอื้อต่อความมั่นคงและการพัฒนาทางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ทั้งนี้ การปฏิบัติตามแนวความคิดใน “ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก” ของสหรัฐฯ อาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศในภูมิภาค รวมทั้งจะทำลายผลประโยชน์พื้นฐานของประเทศในภูมิภาคด้วย (贾文婷、崔越, 2022)

การดำเนินยุทธศาสตร์ด้วยท่าทีแข็งกร้าวและต่อเนื่องของสหรัฐฯ สอดคล้องกับผลการศึกษา He, K. และ Li, M. ระบุว่าขณะที่รัฐบาลโอบามาเคย ดำเนินนโยบายปรับสมดุลและปักหมุดในเอเชีย นั้น สหรัฐฯ ยังไม่ได้มุ่งเป้าที่จะปิด ล้อมจีนอย่างเปิดเผย แต่ประธานาธิบดีทรัมป์ไม่หวาดหวั่นและมุ่งเผชิญหน้ากับ จีนอย่างเปิดเผย (He & Li, 2020, p.2) และสอดคล้องกับการศึกษาของปราณี ทิพย์รัตน์เรื่องยุทธศาสตร์อินโดแปซิฟิกของสหรัฐฯ เพื่อใคร? ในแง่ของการทวง คืนความเป็นผู้นำในภูมิภาค และในแง่ของการสกัดกั้นการขยายอำนาจและ บทบาทของจีนในช่วงที่สหรัฐฯ ลดบทบาทของตนเองในภูมิภาคนี้ไปตั้งแต่การ สิ้นสุดของสงครามเย็นเป็นต้นมา (ปราณี ทิพย์รัตน์, 2566, หน้า 125)

สรุปผลเกี่ยวกับพัฒนาการของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก สหรัฐฯ เป็นผู้ ผลักดันให้ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น อินเดีย ในฐานะกลุ่ม “จตุรมิตร” ร่วมมือกันทาง ความมั่นคงตั้งแต่ปี ค.ศ. 2017 เพื่อรองรับยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก ซึ่งมี วัตถุประสงค์หลักในการปิดล้อมจีนด้วยการกระชับความร่วมมือกับประเทศคู่ค้า รวมทั้งสร้างระเบียบในการรักษาความเป็นผู้นำโลกของสหรัฐฯ ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อ ประธานาธิบดีโจ ไบเดนเข้ารับตำแหน่งอย่างเป็นทางการ กลุ่มจตุรมิตรได้ยกระดับ จากการประชุมระดับรัฐมนตรีเป็นระดับการประชุมสุดยอด และมีการประชุมสุด

ยอด Quad Leaders ครั้งแรก (ออนไลน์) ขึ้นในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2021 อีกทั้งขอบเขตของความร่วมมือได้ขยายจากความมั่นคงทางทหาร เป็นรวมถึงสาขาต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความปลอดภัยทางชีวภาพ และต่อมาในปี.ศ.2022 กลุ่มจตุรมิตรได้เปิดตัวโครงการริเริ่มด้านความมั่นคงทางทะเลใหม่ที่เรียกว่า “Indo-Pacific Partnership for Maritime Domain Awareness” อีกด้วย

สำหรับพัฒนาการในการดำเนินการทางยุทธศาสตร์นั้น สหรัฐฯ ได้อาศัยความร่วมมือกับพันธมิตรและใช้เครื่องมือการเจรจาครอบคลุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจอินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific Economic Framework: IPEF) ระหว่างการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน-สหรัฐฯ วันที่ 12-13 พฤษภาคม ค.ศ. 2022 ซึ่งการเจรจาภายใต้กรอบ IPEF วางอยู่บนหลักการ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความเป็นธรรมและการค้าที่ยืดหยุ่นยั่งยืน (Fair and Resilient Trade) 2) ความยืดหยุ่นยั่งยืนของห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Resiliency) 3) ความเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน พลังงานสะอาด และการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Infrastructure, Clean Energy and Decarbonization) 4) ระบบภาษีและการต่อต้านการคอร์รัปชัน (Tax and Anti-Corruption) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Pan C. ซึ่งมองว่าสหรัฐฯ นั้นมุ่งเป้าไปที่การขับเคลื่อนโดยมิตติมัฐศาสตร์-เศรษฐกิจเพื่อสร้างอำนาจต่อรองและพยายามจะปิดล้อมจีน อาศัยการดึงเอาพันธมิตรของสหรัฐฯ สร้างความร่วมมือผ่านกรอบพหุภาคีต่าง ๆ ในการลดทอนอิทธิพลของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียง และเพื่อรักษาความเป็นเจ้าโลกทางเสรีนิยมของสหรัฐฯ (Pan, 2014, p.453) และสอดคล้องกับการศึกษาของปิติ ศรีแสงนาม เรื่องจากมหาสมุทรศาสตร์อินโด-แปซิฟิก สู่กรอบความร่วมมือเศรษฐกิจอินโด-แปซิฟิก และสิ่งที่

อาเซียนต้องเข้าใจ (ปิติ ศรีแสงนาม, 2565) ทั้งนี้มุมมองของนักวิชาการจีน “กรอบเศรษฐกิจ อินโดแปซิฟิก” (IPEF) ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่สาขาเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ โดยมียุทธศาสตร์เพื่อแยกเงินออกจากห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมที่ล้าสมัย และแสวงหาอำนาจครอบงำของสหรัฐฯ ในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ (刑瑞利, 2022)

2. การศึกษามุมมองและท่าทีของจีนต่อยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกพบว่า ผู้นำด้านการต่างประเทศของจีนในช่วงแรกนั้นเริ่มด้วยการเฉยเมย ไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อคำว่า “อินโด-แปซิฟิก” ขณะที่นักวิชาการจีนภายในประเทศนั้นมีการศึกษายุทธศาสตร์ดังกล่าวอย่างระมัดระวัง ชุมชนวิชาการเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของจีนให้ความสนใจยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก แต่ยังมีความเห็นแตกต่างกันในการประเมินลักษณะ วัตถุประสงค์ และผลกระทบของยุทธศาสตร์ แม้ในช่วงแรกนักวิชาการจีนยังไม่มีความเห็นพ้องกันในการตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ ขณะเดียวกัน มุมมองเชิงวิพากย์ต่อท่าทีของฝ่ายจีนนั้น ปรากฏให้เห็นจากการเผยแพร่บทความภาษาอังกฤษของนักวิชาการจีนโพ้นทะเลเป็นส่วนใหญ่ โดยมุมมองของฝ่ายจีนนั้นมีระดับของการรับรู้และประเด็นในการศึกษารูปได้ดังนี้

(1) มุมมองแบบเฉยเมยของผู้นำด้านการต่างประเทศของจีน ผู้นำจีนมีท่าทีเฉยเมยและแทบจะไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบเกี่ยวกับคำว่า “อินโด-แปซิฟิก” ของสหรัฐฯ ผ่านสื่อต่าง ๆ ในช่วงแรกฝ่ายต่างประเทศของจีนมีแถลงการณ์อย่างเป็นทางการเกี่ยวกับอินโด-แปซิฟิกที่เสรีและเปิดกว้าง (FOIP) เพียงเล็กน้อย โดยในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2018 รัฐมนตรีต่างประเทศจีน หวัง อี้ เคยกล่าวกับ

ผู้สื่อข่าวว่า แนวคิดอินโด-แปซิฟิกนั้นเปรียบเหมือนกับฟองคลื่นในมหาสมุทรแปซิฟิกหรือมหาสมุทรอินเดียและ “อาจได้รับความสนใจบ้าง แต่ในไม่ช้าก็จะสลายไป” (Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, 2018; Hu & Meng, 2020, p. 158) จีนยังไม่เต็มใจที่จะเป็นส่วนหนึ่งของอินโด-แปซิฟิก เพราะไม่มีเอกสารทางการของจีนที่ใช้คำนี้เลย (He & Li, 2020, p.1) ในสมุดปกขาวด้านกลาโหมที่เผยแพร่ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2019 จีนยังคงใช้คำว่า “เอเชีย-แปซิฟิก” เพื่ออธิบายภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ มีการใช้คำว่าเอเชีย-แปซิฟิกในสมุดปกขาวดังกล่าวฉบับสืบครั้ง แต่ไม่ปรากฏคำว่าอินโด-แปซิฟิก (Lu, 2019) ทั้งนี้สาเหตุที่จีนปฏิเสธแนวคิดอินโด-แปซิฟิก เพราะว่าผู้นำจีนเชื่อว่ายุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐนั้นมีเป้าหมายที่จะสกัดกั้นการผงาดของจีน (Liu, 2020; He & Li, 2020)

(2) มุมมองการสกัดกั้น/ปิดล้อมจีนของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก แม้ว่านักวิชาการจีนจะให้ความสนใจอย่างจำกัดและระมัดระวังในการศึกษาวิจัยยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก จากการก่อรูปของแนวคิดมาสู่ความเป็นจริงทางยุทธศาสตร์ ดังจะเห็นได้จากการประกาศของญี่ปุ่นให้ “อินโด-แปซิฟิกที่เสรีและเปิดกว้าง” เป็นแกนกำหนดนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นและคำนี้ปรากฏในเอกสารยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการ และในปีค.ศ. 2017 ในการประชุมสุดยอด APEC ที่เมืองดานัง ประธานาธิบดีทรัมป์ได้ประกาศให้ “อินโด-แปซิฟิกที่เสรีและเปิดกว้าง” เป็นจุดสำคัญของนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ต่อเอเชีย และในปี ค.ศ. 2017 สหรัฐฯได้เผยแพร่รายงานยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐฯ (National Security Strategy of the United States of America – NSS) ประกาศยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกเป็นมาตรการหลักอย่างหนึ่งในการ

พยายามสกัดกั้นอิทธิพลของจีน ในปีค.ศ. 2018 โมดีนายกรัฐมนตรีของอินเดียได้ นำเสนอแนวคิดอินโดแปซิฟิกของประเทศอินเดียในการแสดงสุนทรพจน์ที่ IISS Shangri-La Dialogue ที่สิงคโปร์ และในปี ค.ศ. 2019 มีการเผยแพร่ ASEAN Outlook จากการก่อรูปทางความคิดมาสู่ความเป็นจริงทางยุทธศาสตร์ ตั้งแต่ปลายปี ค.ศ. 2019 นักวิชาการจีนมีความเห็นพ้องกันว่ายุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกเป็นภัยคุกคามต่อจีน (Li & Jiang, 2023) จากมุมมองของนักวิชาการจีนที่ ประเมินยุทธศาสตร์ อินโด-แปซิฟิกว่ามุ่งปิดล้อมและเป็นภัยคุกคามต่อจีน จึง พยายามเรียกร้องให้รัฐบาลจีนพยายามจัดการกับความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ และ ปรับปรุงความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีกับชาติพันธมิตรของสหรัฐฯ รวมทั้งปรับปรุง การดำเนินการในกรอบความร่วมมือ BRI เพื่อแหวกวงล้อมของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่ผลักดันโดยสหรัฐฯ สอดคล้องกับมุมมองนักวิชาการชาวจีนโพ้นทะเล He Kai มองว่าสาระสำคัญของยุทธศาสตร์อินโดแปซิฟิกที่นำโดยสหรัฐฯ คือ การ ต่อต้านอิทธิพลและอำนาจที่เพิ่มขึ้นของจีนในภูมิภาค โดยการเสริมสร้างความ ร่วมมือทางเศรษฐกิจและความมั่นคงกับรัฐทั้งหลายในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก (He, K., 2008; He, K., 2018) และสอดคล้องกับ Pan C. อาจารย์อาวุโสด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มหาวิทยาลัย Deakin มองว่าแนวคิดอินโด-แปซิฟิกมีต้นกำเนิดมาจากความวิตกกังวลร่วมกันของสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และอินเดีย แนวคิดดังกล่าวนี้ไม่ใช่คำอธิบายที่ไร้เดียงสาหรือเป็น เพียงความวิตกกังวล แต่แนวคิดอินโด-แปซิฟิกเป็นภูมิภาคที่ออกแบบมาเพื่อ ป้องกันความเสี่ยงต่อระเบียบภูมิภาคที่มีจีนเป็นศูนย์กลาง (Pan, 2014)

(3) มุมมองการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์เปรียบเทียบกับนาโต้และ สงครามเย็น ในมิติด้านความมั่นคง ผ่านความร่วมมือของกลุ่มชาติพันธมิตร

ของสหรัฐฯ ได้แก่ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่นและอินเดีย หรือกลุ่ม “จตุรมิตร” ซึ่งได้ยกระดับจากการประชุมระดับรัฐมนตรีเป็นระดับการประชุมสุดยอด และมีการประชุมสุดยอด Quad Leaders ครั้งแรก (ออนไลน์) ขึ้นในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2021 อีกทั้งขอบเขตของความร่วมมือได้ขยายจากความมั่นคงทางทหาร เป็นรวมถึงสาขาต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งเข้าลักษณะของการสร้างกลุ่มพันธมิตรคล้ายองค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (NATO) และแนวโน้มไปสู่สงครามเย็นใหม่ ในประเด็นนี้ผู้นำจีนมองว่ายุทธศาสตร์ของสหรัฐฯอาจจะนำไปสู่ความแตกแยกระหว่างประเทศในการดึงกลุ่มประเทศในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกเข้าร่วมเป็นพันธมิตรและกำลังบิดเบือนความเป็นเอเชีย-แปซิฟิก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกีดกันและปิดล้อมจีนทางเศรษฐกิจผ่านกรอบความร่วมมือเศรษฐกิจอินโดแปซิฟิก การสร้างกลุ่มพันธมิตรคล้าย NATO และการแทรกแซงปัญหาไต้หวัน สะท้อนมุมมองของความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์และการหวนคืนของสงครามเย็นในภูมิภาคอย่างเห็นได้ชัด

(4) การก่อรูปเชิงสถาบันของภูมิภาคอินโดแปซิฟิกมีความต่อเนื่องและชัดเจน ดังคำกล่าวของนักวิจารณ์ทางการเมืองว่า “เอเชีย-แปซิฟิก” เป็นศตวรรษที่ผ่านมา... เราอาศัยอยู่ในอินโด-แปซิฟิก (Tyler, 2019) การจินตนาการขอบเขตใหม่ของภูมิภาคโดยปรับขนาดภูมิภาคใหม่ให้รวมอินเดียไว้ด้วย และจัดแนวยุทธศาสตร์ให้กับรัฐที่สหรัฐฯผูกพันในฐานะพันธมิตร เพื่อรับมือกับภัยคุกคามทางยุทธศาสตร์ที่เกิดจากการขยายอำนาจและการผงาดของจีน (Beeson & Lee-Brown, 2021, p.1) เมื่อมองจากมุมมองของความสมดุลทางอำนาจตามความเป็นจริง ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกที่ผ่านการจินตนาการ

ร่วมกันของสหรัฐฯ และพันธมิตร รวมทั้งอาเซียน การก่อรูปของแนวคิดมีผลต่อการจินตนาการของภูมิภาคใหม่ มีผลต่อปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจที่จีนเคยมีพลังเหนือตัวแสดงอื่นๆ สหรัฐฯ จึงอาศัยความร่วมมือจากพันธมิตรที่มีมุมมองร่วมกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกันในการสร้างและจินตนาการภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกขึ้นมา

การปรับขนาดของภูมิภาคสู่ขอบเขตใหม่ภายใต้การผลักดันของสหรัฐฯ มีผลกระทบต่อกลไกความร่วมมือที่มีอยู่เดิม ขณะที่นักวิชาการตะวันตกสร้างสรรค์ผลงานวิเคราะห์เกี่ยวกับภูมิภาคนิยมและการสร้างสถาปัตยกรรมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในจินตนาการของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก แต่นักวิชาการจีนมองว่าพัฒนาการของอินโด-แปซิฟิกจะส่งผลกระทบต่อกลไกในภูมิภาคที่มีอยู่เดิม ทั้งความมั่นคง สังคม และเศรษฐกิจ หากสหรัฐฯ ผลักดันให้อินโด-แปซิฟิกมีอิทธิพลมากกว่านี้ “ความร่วมมือของอาเซียน” ก็จะไม่มีความหมายอีกต่อไป สำหรับอาเซียนนั้นทางเลือกเชิงกลยุทธ์เพื่อรับมือกับการแข่งขันสหรัฐฯ และจีน ยังไม่ชัดเจนว่าอาเซียนมีความสามารถในการรับมือกับ

ความท้าทายนี้หรือไม่ (He & Li ,2020, p.5)

ในมุมมองของนักวิชาการจีน อาณาบริเวณที่ครอบคลุมภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกนั้นมีส่วนที่ทับซ้อนกับเส้นทางสายไหมทางทะเลภายใต้ข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีน มีงานวิชาการของจีนที่กล่าวถึงข้อริเริ่มเส้นทางสายไหมทางทะเลถือเป็นอินโด-แปซิฟิกในคุณลักษณะแบบจีน (Indo-Pacific in Chinese Characteristics) สอดคล้องกับการศึกษาของดุลยภาค ปรีชารัชช พบว่าจีนมองอินโด-แปซิฟิกในฐานะพื้นที่ของรัฐมหาอำนาจคู่แข่งที่เข้ามาประลองกำลังกับจีน โดยจีนดำเนินกลยุทธ์ตอบโต้ด้วยการชี้แจงให้เห็นว่ายุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก

เป็นส่วนหนึ่งของโครงร่างภูมิศาสตร์ที่จีนได้พยายามเนรมิตขึ้นมาเหมือนกัน (ดูลยภาค ปรีชารัชช, 2565, หน้า 116)

3. สำหรับการแหวกวงล้อมของจีนต่อยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่มีเป้าหมายปิดล้อมจีนเชิงยุทธศาสตร์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าจีนดำเนินนโยบายทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับทวีปภาคี ในระดับโลก จีนผลักดันแนวคิดความริเริ่มระดับโลกและการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของข้อริเริ่มแถบเศรษฐกิจและเส้นทางสายไหม (BRI) ในระดับภูมิภาค จีนยื่นหยัดในนโยบายต่อกรอบความร่วมมือในบริบทเอเชีย-แปซิฟิก สำหรับการปรับความสัมพันธ์ทวีปภาคี จีนมีนโยบายแสวงหาร่วมมือกับพันธมิตรที่ใกล้ชิดของสหรัฐฯ และหาทางเจรจาปรับความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ ด้วยความพยายามในการเปลี่ยนฝ่ายตรงข้ามมาเป็นมิตร (cooptation) และการเกี่ยวพันกับอินโด-แปซิฟิกด้วยมุมมองเชิงบวกแบบชนะทั้งสองฝ่าย อันจะนำมาซึ่งการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า และจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนต่อไป (He, B., 2018, p.352) เพื่อหาทางแหวกวงล้อมและเป้าหมายการสกัดกั้นจีนของสหรัฐฯ

จีนผลักดันแนวคิดความริเริ่มระดับโลกและการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของข้อริเริ่มแถบเศรษฐกิจและเส้นทางสายไหม โดยประธานาธิบดีสีจิ้นผิงเสนอแผนริเริ่มการพัฒนาโลก (Global Development Initiative) หรือ GDI ในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติครั้งที่ 76 วันที่ 21 กันยายน ค.ศ.2021 สอดคล้องกับวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติปี ค.ศ. 2030 โดยจีนมีข้อเสนอเรื่องการทำงานร่วมกันระหว่างแผนการริเริ่มพัฒนาโลกและกลุ่มต่างๆ ในการแก้วิกฤตของโลก เช่น การรับมือกับวิกฤตด้านอาหาร

พลังงาน การพัฒนาที่ยั่งยืน กลไกการทำงานเป็นการร่วมกันเชื่อมโยงแผนการริเริ่มการพัฒนาระดับโลกกับการพัฒนาที่แต่ละประเทศต้องการ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและผลประโยชน์ร่วมกัน (สำนักงานเลขาธิการความร่วมมือแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง, 2022) ข้อริเริ่มพัฒนาระดับโลกจะเป็น “ผลิตภัณฑ์สาธารณะ” ที่สำคัญมากขึ้นของประชาคมระหว่างประเทศ ซึ่งข้อริเริ่มดังกล่าวได้รับการสนับสนุนอย่างแข็งขัน และการตอบรับอย่างกระตือรือร้นจากประชาคมระหว่างประเทศ ปัจจุบัน มีกว่า 100 ประเทศและองค์กรระหว่างประเทศที่สนับสนุนข้อริเริ่มนี้ และเกือบ 70 ประเทศได้เข้าร่วม “กลุ่มมิตรข้อริเริ่มว่าด้วยการพัฒนาของโลก” นอกจากนี้ จีนยังได้นำเสนอแผนริเริ่มความมั่นคงระดับโลก (Global Security Initiative) ซึ่งเป็นแนวคิดในการปกป้องสันติภาพ และนำเสนอแผนริเริ่มอารยธรรมโลก (Global Civilization Initiative) ณ การประชุมเสวนาระดับสูงระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีนกับพรรคการเมืองทั่วโลก โดยเรียกร้องการเคารพความหลากหลายของอารยธรรม สนับสนุนค่านิยมร่วมกันของมนุษยชาติให้มีความสำคัญ กับมรดกและนวัตกรรมของอารยธรรมต่างๆ รวมทั้งเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือระหว่างประชาชนในระดับสากล

การดำเนินนโยบายของจีนระดับโลกเพื่อแหวกวงล้อมของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก จากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และมุมมองของนักวิชาการคลังสมองชั้นนำของจีน ศาสตราจารย์จางเหวยเหวยนักวิชาการชื่อดังในฐานะผู้อำนวยการ China Institute แห่งมหาวิทยาลัยฟู่ตัน (คลังสมองชั้นนำของจีน) ได้เสนอมุมมองการเข้าใจจีนจากแนวคิด “รัฐอารยะ” (a civilizational state) เพื่อทำความเข้าใจการผงาดของจีน การจัดวางระบบของจีนในปัจจุบันสืบทอดและเรียนรู้แนวคิดทางการเมืองและการปกครองของจีนยุคโบราณ มีสไตล์การพัฒนาและวาทกรรม

ของจีนเอง การผงาดของจีนเป็นการผงาดของประเทศที่มีอัตลักษณ์อันโดดเด่น เป็นการผงาดของ “รัฐอารยะ” ที่ทับซ้อนกันระหว่างรัฐสมัยใหม่ที่มีขนาดใหญ่เป็นพิเศษกับอารยธรรม 5,000 ปี ขณะที่สหรัฐฯ หัวใจเกรงอิทธิพลของจีนที่เพิ่มสูงขึ้นในทุกมิติและดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกเพื่อปิดล้อมและสกัดกั้นจีน ในงานแสดงสินค้านำเข้านานาชาติ ปีค.ศ. 2018 ประธานาธิบดีสีจิ้นผิงได้กล่าวสุนทรพจน์แสดงจุดยืนของจีนในการเปิดกว้างต่อการค้านานาชาติและความยิ่งใหญ่ของอารยธรรมเก่าแก่ยาวนานและไม่ขาดช่วงจีน ดังคำกล่าวที่ว่า “ผ่านพายุฝน กระหน่ำน้ำพัดหมื่นครั้ง มหาสมุทรก็ยังสถิต ณ จุดเดิม ผ่านอุปสรรคนานามากกว่า 5,000 ปี ประเทศจีนก็ยังตั้งมั่นอยู่เช่นนั้น ในอนาคต ประเทศจีนก็ยังคงตั้งมั่นและสถาพรสืบไป!” (จาง เหวยเหวย, 2564, หน้า118-119)

อันที่จริง แนวคิดการเป็นศูนย์กลางของโลกของจีนนั้นไม่ใช่เรื่องใหม่ ผู้ปกครองในมุมมองของลัทธิขงจื้อ มองว่าโลกคือระบบที่อยู่ภายใต้สวรรค์ หรือ “เทียนเซี่ย” พิจารณาจากชื่อประเทศจีน “จงกั๋ว” หมายถึงอาณาจักรกลาง ภายใต้แนวคิดระเบียบโลกแบบโบราณที่จีนเป็นศูนย์กลาง จักรพรรดิจีนปกครองในฐานะ “โอรสแห่งสวรรค์” มีข้าราชการและประชาชนอยู่รายล้อม ในขณะที่ผู้อยู่ห่างไกลมีหน้าที่ทำความเคารพและรักษาไว้ซึ่งระบบระเบียบของสวรรค์ รัฐบรรณาการในระบบนี้จะเข้ามาถวายเครื่องบรรณาการ เพื่อแสดงความเคารพและขออำนวยการความสะดวกทางการค้า การไม่ส่งบรรณาการจะถือว่าอยู่ภายนอกระบบความสัมพันธ์และจัดเป็นคนป่าเถื่อน แนวคิดดังกล่าวมีความแตกต่างจากระบบรัฐสมัยใหม่แบบเวสต์ฟาเลียในยุคที่ยุโรปเป็นศูนย์กลาง (Ogden & Jones, 2023, p.345; เอกพร รักความสุขและคณะ, 2562, หน้า 22-31) ในมุมมองของการเป็น

อาณาจักรกลางและการจัดระเบียบโลกแบบจีนโบราณ ฐานะมหาอำนาจบนเวทีโลกไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับจีน จีนปฏิสัมพันธ์กับโลกมาก่อนที่จะมีการก่อตั้งสหรัฐฯ สำหรับมุมมองแนวคิดแบบอารยธรรมของชาวเอเชียและการจัดระเบียบโลกของจีนจากการรื้อฟื้นความคิดระบบที่อยู่ภายใต้สวรรค์นั้น หรือการเรียกร้องให้รัฐในภูมิภาคเอเชียร่วมมือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันโดยจีนทำหน้าที่ศูนย์กลางที่มีความโอบอ้อมอารี แม้แนวคิดดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนอยู่บ้าง แต่แนวคิดการมีจุดเน้นที่ค่านิยมแบบเอเชียและรื้อฟื้นความคิดแบบโบราณดังกล่าวไม่ได้สอดคล้องกับความเป็นจริงในโลกปัจจุบัน เพราะเท่ากับไม่ได้ให้ความสำคัญกับสหรัฐฯและรัสเซียในฐานะประเทศมหาอำนาจ

ฉะนั้น ทิศทางการกำหนดนโยบายของจีนจึงไม่ให้ยึดโยงอยู่เพียงความเป็นเอเชีย แต่มีเป้าหมายในระดับโลกโดยการให้ความเคารพในความหลากหลาย (respect for diversity) (He, K., 2018, p.121; Ogden & Jones, 2023, p.351) และการแลกเปลี่ยนทางอารยธรรม รวมทั้งการผลักดันในแนวคิดการริเริ่มระดับโลกกลายเป็น “สินค้าสาธารณะ” ที่ชาวโลกจะได้รับผลร่วมกันในการพัฒนา นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดในการสร้างความร่วมมือกับมิตรประเทศและการทูตชายแดน ประธานาธิบดีสีจิ้นผิงได้ประกาศนโยบาย “ความฝันของจีน” เพื่อฟื้นฟูความยิ่งใหญ่ของชาติ โดยเป้าหมายในวาระครบรอบ 100 ปีของการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีน (ค.ศ. 2021) จีนจะบรรลุเป้าหมายในการสร้างสังคมกินดีอยู่ดีอย่างถ้วนหน้า และในโอกาสครบรอบ 100 ปีแห่งการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน (ค.ศ.2049) ประเทศจีนจะบรรลุเป้าหมายในการสร้างสังคมนิยมสมัยใหม่ รวมทั้งความร่วมมือกับมิตรประเทศเพื่อการพัฒนาแถบเศรษฐกิจและ

เส้นทางสายไหม (Belt and Road Initiative) (ศิริลักษณ์ ตันตยกุล, 2561, หน้า 1-2)

การตอบโต้ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐฯ ในระดับภูมิภาคนั้น รัฐบาลจีนไม่เต็มใจที่จะยอมรับแนวคิดนี้เข้ามาแทนที่คำว่า “เอเชีย-แปซิฟิก” เพราะไม่มีเอกสารทางการของจีนที่ใช้คำนี้เลย (He & Li, 2020, p.1) ในสมุดปกขาวด้านกลาโหมที่เผยแพร่ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2019 จีนยังคงใช้คำว่า “เอเชีย-แปซิฟิก” เพื่ออธิบายภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ มีการใช้คำว่าเอเชีย-แปซิฟิกในสมุดปกขาวดังกล่าวฉบับสืบครั้ง แต่ไม่ปรากฏคำว่าอินโด-แปซิฟิก (Lu, 2019) แนวทางดำเนินการของจีนระบุไว้ในสมุดปกขาว ด้านการป้องกันประเทศของจีน เรื่อง “China’s Policies on Asia-Pacific Security Cooperation” เผยแพร่ในปี ค.ศ. 2018 ได้แก่การให้ความสำคัญกับกรอบความร่วมมือจีน-อาเซียนเป็นสำคัญ และสนับสนุนการรวมตัวของอาเซียนเป็นประชาคมเดียวกัน เพื่อให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือในภูมิภาค ด้วยหลักการพื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกัน ความเสมอภาคกัน การเป็นเพื่อนบ้านที่ดีและมีความร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ในกรอบความร่วมมือ ASEAN+3, RCEP, EAS และ ARF กล่าวโดยสรุป จีนพยายามส่งเสริมความเป็นแกนกลางของอาเซียนและหลีกเลี่ยงสงครามเย็นครั้งใหม่ ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 43 ณ ประเทศอินโดนีเซีย ระหว่างการประชุมร่วมกันระหว่างชาติสมาชิกอาเซียนและชาติมหาอำนาจในภูมิภาคอย่างจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ เมื่อวันที่ 6 กันยายน ค.ศ. 2023 นายกรัฐมนตรีจีน หลี่ เจียงไต้กล่าวถึงความสำคัญของการหลีกเลี่ยงสงครามเย็นครั้งใหม่ อันเนื่องมาจากการถูกแทรกแซงเกินควรจากมหาอำนาจ

ภายนอกภูมิภาค การแข่งขันอำนาจกับจีนในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก โดยเฉพาะ การแทรกแซงปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้

ตั้งแต่ปลายปี ค.ศ. 2019 นักวิชาการจีนมีความเห็นพ้องกันว่า ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกเป็นภัยคุกคามต่อจีน (Li, L. & Jiang T., 2023) จากมุมมองของนักวิชาการจีนที่ประเมินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกว่ามุ่งปิดล้อมและเป็นภัยคุกคามต่อจีน จึงพยายามเรียกร้องให้รัฐบาลจีนพยายามปรับปรุงความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีกับชาติพันธมิตรของสหรัฐฯ และหาทางปรับความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ รวมทั้งปรับปรุงการดำเนินการในกรอบความร่วมมือ BRI เพื่อแหวกวงล้อมของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่ผลักดันโดยสหรัฐฯ การแหวกวงล้อมของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่มุ่งปิดล้อมจีนและการแยกห่างโซ่อุปทานของจีนออกจากกระบวนการผลิต ทำให้จีนต้องดำเนินการในลักษณะทวิภาคีกับพันธมิตรของสหรัฐฯ ทั้งในลักษณะแสวงหาความร่วมมือจากความเป็นปรปักษ์และการตอบโต้ด้วยเงื่อนไขและพลังทางเศรษฐกิจ โดยการสานสัมพันธ์กับอินเดียด้วยลีลาการทูตส่วนบุคคลระหว่างผู้นำ การปรับความสัมพันธ์กับญี่ปุ่น และการปรับความสัมพันธ์ออสเตรเลีย รวมทั้งกระชับความร่วมมือกับประเทศในกลุ่มอาเซียน การแหวกวงล้อมยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกด้วยการดำเนินนโยบายทวิภาคีอันสะท้อนถึงนโยบายแสวงหาความร่วมมือกับพันธมิตรที่ใกล้ชิดของสหรัฐฯ และหาทางเจรจาปรับความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ นับเป็นความพยายามในการเปลี่ยนฝ่ายตรงข้ามมาเป็นมิตร (cooptation) และการเกี่ยวพันกับอินโด-แปซิฟิกด้วยมุมมองเชิงบวกแบบชนะทั้งสองฝ่าย อันจะนำมาซึ่งการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า และจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนต่อไป (He, B. 2018, p.352) เพื่อหาทางแหวกวงล้อมและเป้าหมายการสกัดกั้นจีนของสหรัฐฯ

ท่ามกลางสภาวะการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์และการดำเนิน ยุทธศาสตร์ อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐฯ ที่พยายามสกัดกั้นจีน ความสัมพันธ์ ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ จะไม่สามารถกลับไปใกล้ชิดกันเหมือนยุคที่จีนเริ่มปฏิรูป เศรษฐกิจ เปิดประเทศและต้องพึ่งพาอาศัยสหรัฐฯ อย่างมาก ในการปรับ ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอันรุนแรงที่จะ นำไปสู่วิกฤตการณ์ สหรัฐฯ เป็นฝ่ายเปิดศึกเริ่มทำสงครามทางการค้า กีดกันจีน ทางเทคโนโลยีและพยายามแยกจีนออกจากห่วงโซ่อุปทาน แต่การดำเนินการ ดังกล่าวกลับไม่เป็นผลดีทางเศรษฐกิจต่อสหรัฐฯ และเพิ่มความตึงเครียดใน ความสัมพันธ์ ฉะนั้น สหรัฐฯ ในยุคไบเดนจึงหันมาดำเนินนโยบาย “กึ่งปิดล้อม กึ่งปฏิสัมพันธ์กับจีน”

นโยบายกึ่งปฏิสัมพันธ์กับจีนของสหรัฐฯ ทำให้จีนมีช่องว่างสามารถแหวก วงล้อมยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกได้ในระดับหนึ่ง และปรับปรุงความสัมพันธ์กับ สหรัฐฯ และประเทศพันธมิตรที่ใกล้ชิดของสหรัฐฯ ในการปรับปรุงความสัมพันธ์ทวิ ภาคิกกับสหรัฐฯ สอดคล้องกับมุมมองของหวางจี๋สือ (王缉思) นักวิชาการด้าน ยุทธศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยปักกิ่งของจีนมีมุมมองว่าความสัมพันธ์จีน-สหรัฐฯ นั้น เป็นความสัมพันธ์ทวิภาคีที่สำคัญและซับซ้อนที่สุดในโลก หวางจี๋สือมองว่า ยุทธศาสตร์ที่สหรัฐฯ มีต่อจีนในปัจจุบันจะเป็นการแข่งขันระยะยาว กุญแจของ การแข่งขันทางยุทธศาสตร์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ คือ ความสามารถในการพัฒนา ต่อโลกและการพัฒนาภายในประเทศ การแข่งขันทางเทคโนโลยีจะเป็นปัจจัย สำคัญ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ยากที่จะสร้างเสถียรภาพในระยะ ยาวที่ยั่งยืน อนาคตของความสัมพันธ์จีน-สหรัฐฯ ยังมีปัจจัยต่าง ๆ เช่น การ เลือกตั้งสหรัฐฯ ยังคงสร้างความไม่แน่นอนให้กับความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับ

สหรัฐฯ อย่างไรก็ตาม การรักษาเสถียรภาพขั้นพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมหาอำนาจควรจะสอดคล้องกับผลประโยชน์พื้นฐานของประเทศส่วนใหญ่ในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของความท้าทายด้านความมั่นคงระดับโลกที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ แนวโน้มของความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ จะเปิดกว้างมากกว่าการดำเนินการในกรอบเกมผลรวมศูนย์แบบดั้งเดิมในอดีต (王缉思 และคณะ, 2024) จีนพยายามจะสร้างมุมมองเชิงบวกของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศใหญ่และการร่วมมือแบบชนะทั้งคู่ (win-win) เพื่อหลีกเลี่ยงวิกฤตการณ์และหาทางหลีกเลี่ยงกับดักทิวซิเดดิส (Thucydides trap) ตามแนวคิดแบบสังคมนิยมดั้งเดิม (Jin, 2015; Lai et al, 2018)

ทั้งนี้ ผู้นำจีนประธานาธิบดีสีจิ้นผิงเคยเรียกร้องให้ส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนบนพื้นฐานของการเจรจา การไม่เผชิญหน้า และการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด อีกทั้งได้เน้นย้ำว่า “ตราบไคที่เรารักษาการสื่อสารและปฏิบัติต่อกันด้วยความจริงจัง เราย่อมสามารถหลีกเลี่ยงกับดักของทิวซิเดดิสได้” สิ่งที่สีจิ้นผิงเน้นย้ำนั้นมีเหตุผลเนื่องจากภายใต้การดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐฯ โดยมุ่งหวังสกัดกั้นจีนนั้น ทำให้เกิดความขาดดุลของสันติภาพ ขาดความไว้วางใจต่อกัน พร้อมกับการปะทุขึ้นของความขัดแย้งระดับภูมิภาคและการหวนคืนของแนวคิดยุคสงครามเย็น ฉะนั้น ความสัมพันธ์จีน-สหรัฐฯ ยังสามารถปรับปรุงได้ตราบไคที่ทั้งสองฝ่ายมองอีกฝ่ายเป็นหุ้นส่วน เคารพซึ่งกันและกัน และพยายามที่อยู่รวมกันอย่างสันติ

กล่าวโดยสรุป จีนดำเนินนโยบายทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับทวีปภาคี เพื่อแหวกวงล้อมยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก ในระดับโลกจีน

ผลักดันแนวคิดความริเริ่มระดับโลกและการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของโครงการความริเริ่มแถบเศรษฐกิจและเส้นทางสายไหม (BRI) ในระดับภูมิภาค จีนยื่นhardt ในนโยบายต่อกรอบความร่วมมือในบริบทเอเชีย-แปซิฟิกและส่งเสริมความเป็นแกนกลางของอาเซียน ในการปรับความสัมพันธ์ทวิภาคีกับ อินเดีย ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย จีนมีนโยบายแสวงหาร่วมมือกับพันธมิตรที่ใกล้ชิดของสหรัฐฯ พยายามเปลี่ยนฝ่ายตรงข้ามมาเป็นมิตร (cooptation) ขณะที่สหรัฐฯ ในยุคไบเดนใช้การดำเนินการแบบ “กึ่งปิดล้อม กึ่งปฏิสัมพันธ์กับจีน” ขณะเดียวกันผู้นำจีนพยายามปรับความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ เพื่อหลีกเลี่ยงวิกฤตการณ์และหาทางหลีกเลี่ยงกับดักธูซิดิดิส (Thucydides trap) รวมทั้งหลีกเลี่ยงการहनคินสู่สงครามเย็น

เอกสารอ้างอิง

- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (2565). นายกรัฐมนตรีเข้าร่วมการประชุมสุดยอดอาเซียน-สหรัฐฯ สมัยพิเศษ ณ กรุงวอชิงตัน เพื่อเฉลิมฉลองวาระครบรอบ ๔๕ ปี ความสัมพันธ์อาเซียน-สหรัฐฯ ย้ำบทบาทที่สร้างสรรค์ของสหรัฐฯ เพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูและการเติบโตอย่างยั่งยืนในยุค Next Normal. ค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2568, จาก <https://asean.mfa.go.th/th/content/>
- กิตติ ประเสริฐสุข (2561). ความสัมพันธ์ญี่ปุ่น-อินเดียในโครงสร้างอำนาจโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง. ปทุมธานี: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จาง เหวยเหวย. (2564). *China Now จีนก้าวนำ...วาทกรรมแดนมังกรบนเวทีโลก*. กรุงเทพฯ: บุก ไทม์.
- จุลชีพ ชินวรรณ. (2544). (บรรณาธิการ). *เส้นทางมหาอำนาจ: เอกสารด้านนโยบายต่างประเทศอเมริกาต่อเอเชีย*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- ดุษฎีภาค ปรีชารัชช. (2565). *ฝ่าภูมิศาสตร์เอเชีย จาก “ไซเมีย” ถึง “อีไต้ อี้ลู่” และ “อินโด-แปซิฟิก”*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี ทิพย์รัตน์. (2566). ยุทธศาสตร์อินโดแปซิฟิกของสหรัฐฯ เพื่อใคร? *เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา*. 23(2), 122-167.

ปิติ ศรีแสงนาม. (2565). จากมหายุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก สู่กรอบความร่วมมือเศรษฐกิจอินโด-แปซิฟิก และสิ่งที่อาเซียนต้องเข้าใจ (26 เมษายน 2565) ค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก

<http://www.the101.world/indo-pacific-asean/>

สำนักงานเลขาธิการความร่วมมือแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง จีน. (2022). การขับเคลื่อน “แผนริเริ่มการพัฒนาโลก” ของจีน. ค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2566, จาก http://www.lmcchina.org/to2022-12/02/content_42191981.html

ศิริลักษณ์ ตันตยกุล. (2561). บทบาทคลังสมองในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะของจีน: กรณีศึกษาข้อริเริ่มแถบเศรษฐกิจและเส้นทางสายไหมยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

เอกพร รักความสุขและคณะ. (2562). รายงานวิจัยโครงการจับตามหาอำนาจจีน: การหาสมดุลทางยุทธศาสตร์ระหว่างเศรษฐกิจและความมั่นคง. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

Beeson, M. & Lee-Brown, T. (2021). Regionalism for Realist? The Evolution of the Indo-Pacific. *Chinese Political Science Review*, 6 (2), 167-186.

Campbell, K., & Andrews, B. (2013). Explaining the US 'pivot' to Asia. *Americas*, 1, 1945-1975.

- Clausewitz, V. (1984). *On War*. Upper Saddle River, NJ: Princeton University.
- Hastedt, G. (2003). *American Foreign Policy: Past, Present, Future*. New Jersey: Prentice Hall.
- He, B. (2018). Chinese expanded perceptions of the region and its changing attitudes toward the Indo-Pacific: A hybrid vision of the institutionalization of the Indo-Pacific. *East Asia*, 35(2), 117-132.
- He, K. (2008). "Institutional Balancing and International Relations Theory: Interdependence and Balance of Power Strategies in Southeast Asia," *European Journal of International Relations*, Vol. 14, No. 3 (2008), pp. 489–519.
- He, K. (2018). "Three Faces of the Indo-Pacific: Understanding the Indo-Pacific from an IR Theory Perspective," *East Asia*, No. 35 (2018), pp. 149–161.
- He, K., & Li, M. (2020). Understanding the dynamics of the Indo-Pacific: US–China strategic competition, regional actors, and beyond. *International Affairs*, 96 (1), 1-7
- Hu, W., & Meng, W. (2020). The US Indo-Pacific strategy and China's response. *China Review*, 20 (3), 143-176.
- Jin, C. (2015). China-U.S. Relations Has Already Fallen into Thucydides Trap [Online]. *ifeng.com*. 27 February.

- Lai, et al. (2018) . *Avoid the Trap: US Strategy and Policy for Competing in the Asia Pacific beyond the Rebalance*. The United States Army War College.
- Li, L. & Jiang, T. (2023). From Conceptual Idea to Strategic Reality: 'Indo-Pacific Strategy' from the Perspective of Chinese Scholars. *Asian Perspective* 47(1), 101-119.
- Liu, F. (2020). 'The recalibration of Chinese assertiveness: China's responses to the Indo-Pacific challenge', *International Affairs* 96: 1, Jan. 2020, pp. 9–28.
- Lu, H. (ed). (2019). 'China issues white paper on national defence in new era', *Xinhua*, 24 July 2019, Retrieved June 16, 2022, from http://www.xinhuanet.com/english/2019-07/24/c_138253180.htm.
- Malik, A. (2018). The strength behind the 'Indo-Pacific'. *The Nation*, July 17. Retrieved June 6, 2022, from <https://nation.com.pk/17-Jul-2018/the-strength-behind-the-indo-pacific>
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2018) 'Foreign Minister Wang Yi Meets the Press', 9 March 2018, Retrieved June 16, 2022, from www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1540928.shtml
- Mintzberg, H & J. Quinn. (1996). (Eds.) *The Strategy Process: Concepts, contexts, Cases*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

- Ogden, C., & Jones, C. (2023). Chinese conceptions of the Indo-Pacific: the impact of identity and history. In *Handbook of Indo-Pacific Studies* (pp. 343-365). Routledge India.
- Pan, C. (2014). "The Indo-Pacific and Geopolitical Anxieties about China's Rise in the Asian Regional Order," *Australian Journal of International Affairs*, Vol. 68, No. 4 (2014), pp. 453-469.
- Satake, T. (2019). Japan's "Free and Open Indo-Pacific Strategy" and its implication for ASEAN. *Southeast Asian Affairs*, pp. 69-82.
- Tyler, M. (2019). The Indo-pacific is the new Asia. *The Interpreter*. Retrieved June 18, 2022, from <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/indo-pacific-new-asia>.
- Waltz, K. (1979). *Theory of International Politics*. Reading: Addison-Wesley Publishing Company.
- 贾文婷、崔越 (2022). 专访：美国“印太战略”不利于地区稳定和发展—访泰国法政大学比里·帕依荣国际学院教授杨保筠
<http://world.people.com.cn/n1/2022/0322/c1002-32380973.html>
- 邢瑞利. (2023). 美国“印太经济框架”对中国—东盟关系的影响及应对. *和平与发展*(06), 105-158.
- 王缉思, 贾庆国, 唐永胜等 (2024). 美国战略探析与中美关系前景展望 [J/OL]. *国际经济评论*: 1-41[2024-07-19]
<http://kns.cnki.net/kcms/detail/11.3799.f.20240318.1557.004.html>